

Stor verdiskaping i villfisknæringen

Av Sveinung Flem, leder i Norsk Villfisk

Nylig ble det fremmet påstander om at Norge taper 30 milliarder kroner fordi norsk fisk ikke bearbeides her hjemme. Den påstanden er i beste fall unøyaktig, antakelig direkte feil.

Påstandene har vært gjentatt i flere mediesaker, blant annet i Fiskeribladet, og baseres på en undersøkelse fra Sjømatrådet som har sammenlignet priser på hel fisk, filét og produkter av restråstoff, mens investeringer og kostnader ved å bearbeide råstoffet, ikke er vurdert.

Det er *ikke* slik at Norge taper 30 milliarder kroner på at norsk villfisk eksporteres. Norge tjener milliarder på eksport av norsk villfisk.

Fisken som eksporteres, fiskes langs hele kysten av mange tusen lokalt eide fiskefartøyer. Hver eneste norske fisker er en lokal bedrift med stor verdiskaping. Det diskuteres ofte hva vi skal leve av når inntektene fra olje og gass faller. Vi i villfisknæringen er både stolte og glade over å peke på de enorme inntektene den villfangede fisken skaper for Norge. Ringvirkningene i norske kystsamfunn er store, eksportinntektene likeså.

Det er Sjømatrådet som har kommet frem til at det finnes et potensial for *økte inntekter* dersom fisken bearbeides i Norge. Sjømatrådet har med andre ord ikke vurdert potensialet før *økt verdiskaping*, som per definisjon måles ved (*økte*) inntekter minus (*økte*) kostnader for hvert ledd i verdikjeden. Fiskeribladet konkluderer imidlertid med at «Norge gir fra seg milliardverdier fordi fisken ikke videreforedles her hjemme. Polen og Danmark stikker av med fortjenesten».

Formodentlig er det slik at fiskeindustrien i Polen og Danmark tjener penger på å foredle norsk fisk. I alle fall er det slik at de har bedre forutsetninger enn norske bedrifter i form av lavere kostnadsnivå, nærhet til markedet og ingen tollbarrierer (innenfor EU) på viktige foredlede produkter. Men det er meningsløst å hevde at de «stikker av» med en fortjeneste som norske bedrifter ellers kunne hatt. Det er ingen logikk i at denne fortjenesten hadde forsvunnet til utlandet dersom den ellers kunne blitt beholdt i Norge. Den norske fiskerinæringen består av mange dyktige mennesker, og disse kan også å regne.

Vi i foreningen Norsk Villfisk, samarbeidsorgan for fiskesalgslagene, er absolutt tilhengere av at det skapes større verdier av norsk villfanget fisk gjennom bearbeiding i Norge. Men vi er samtidig tydelige på at dette ikke oppnås ved å subsidiere prisen som kjøper betaler til fisker. Villfanget fisk er i Norge som ellers i verden, et begrenset gode. De fleste bestandene er utnyttet så langt biologien gir mulighet for. Slik sikrer vi en bærekraftig høsting av de godene havet gir oss. Det skapes formidable verdier på sjøen.

Fangstverdien fra norske fiskere var i 2018 over 20 mrd. kr., som igjen er ny rekord. Det er likevel viktig at denne gode råvaren forvaltes slik at det skapes mest mulig verdier også i neste ledd og for nasjonen Norge. Dette er god samfunnsøkonomi, som også er klart uttalt i Sjømatindustrimeldingen fra 2016. Derfor er det et mål for Norsk Villfisk at så mye råstoff som mulig, skal tilbys gjennom fri konkurranse i førstehåndsmarkedet. Dyktige, kreative kjøpere vil alltid være konkurransedyktige, bare fisken er tilgjengelig i markedet.

Det er viktig at lønnsomme bedrifter som foredler fisk i Norge, har mulighet til å kjøpe råstoff i førstehåndsmarkedet. Dette vil gi grunnlag for økt verdiskapning og sysselsetting i villfisknæringen også på land. Derfor er Norsk Villfisk skeptisk til en utvikling der råstoff lukkes inne i kanaler hvor muligheten for å delta i konkurransen elimineres. Vi har mange store og små suksessrike foredlingsbedrifter i villfisksektoren, og de fleste aktørene kjøper råstoff i det åpne førstehåndsmarkedet. Slik ønsker vi også det skal være i fremtiden.